

ІНФОРМАЦІЯ

про XIII Всеукраїнську науково-практичну конференцію “Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України”

28-29 жовтня 2010 р. у Державному вищому навчальному закладі “Українська академія банківської справи Національного банку України” відбулася XIII Всеукраїнська науково-практична конференція “Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України”.

Метою конференції стало професійне обговорення ключових питань сучасного стану банківської та фінансової систем за кризових умов; виявлення та визначення тенденцій і проблем розвитку банківської системи; підвищення ефективності діяльності та удосконалення правового забезпечення банківської системи в контексті подолання кризових явищ і розвитку економіки України.

У роботі науково-практичної конференції взяли участь понад 200 осіб, зокрема фахівці Національного банку України, представники банківської школи (м. Хожув, Польща), Республіки Білорусь, фахівці з Курська (Російська Федерація), а також Дніпропетровська, Донецька, Києва, Сімферополя, Севастополя, Чернігова, Луцька, Харкова, Черкас, Сум.

За підсумками роботи конференції сформульовані висновки та розроблені рекомендації щодо стабілізації функціонування банківської системи України. До початку роботи конференції було видано збірник тез доповідей, у якому розміщено понад 200 публікацій її учасників.

Тематично роботу конференції було зосереджено на таких основних питаннях:

- “Сучасний стан і перспективи розвитку банківської системи в контексті економічного розвитку держави” (секція 1);
- “Грошово-кредитна політика у сприянні економічному зростанню” (секція 2).

Від керівництва академії відкрив конференцію та привітав учасників, доктор економічних наук, професор, проректор УАБС НБУ **Сергій Миколайович Козьменко**.

Від міської влади учасників конференції сердечно привітав заступник Сумського міського голови **Сергій Михайлович Панченко**, підкресливши вагомий статус академії не тільки в житті міста, але і за його межами. Сергій Михайлович вручив також почесну грамоту, відзначивши наукові досягнення доктора юридичних наук Д.М. Лук'янца, та цінний подарунок – легенді банківської науки, доктору економічних наук І.В. Салу. Серед молоді порослі була відзначена вчорашня студентка, а нині талановита аспірантка А. Губар.

Серед низки щирих привітань на адресу академії та її ректора заслуженого економіста України А.О. Єпіфанова, були теплі слова постійного учасника, почесного професора академії, професора банківської школи (м. Познань, Польща) Йозефа ХАБЕРА. Пан Хабер подарував академії власну колекцію плакатів ООН, яку зібрав, працюючи в її місіях, починаючи з шістдесятих років минулого століття. Це справжня знахідка для колекціонерів, але, як справедливо висловився пан Хабер, мистецтву та історичним матеріалам місце не в приватних колекціях, а на виставках та у публічних місцях.

Проблематика пленарного засідання була визначена зазначеними нижче доповідями.

«Ми повинні шукати свою економічну свободу» – основна теза доповіді доктора економічних наук, професора, заступника керівника експертно-аналітичного центру з питань грошово-кредитної політики Апарату Ради Національного банку України **Олега Леонідовича Яременка**. Як практик та науковець, він відверто сказав, що стосовно стану та напрямків розвитку банків запитань наразі більше ніж відповідей. І сконцентрував увагу слухачів на досить важливому питанні – монетарному суверенітеті держави. Як громадяни ми розуміємо, що таке суверенітет і незалежність держави, але

не завжди розуміємо, що економічним підґрунтям, базою суверенітету є стійка національна економіка і фінансова стабільність. Глобалізація світових процесів, інтеграція економік стимулюють об'єднавчі тенденції, відмову від національних грошових одиниць, тобто повну чи часткову відмову від монетарного суверенітету. Такий шлях обрали, скажімо, країни Європи. Добре це чи погано? На думку Олега ЯРЕМЕНКА – погано. І суверенітет, тобто незалежність Національного банку, повинен бути не тільки від зовнішніх чинників, а й від втручання в діяльність регулятора урядових структур, окремих політиків. Дійсно, приклад тому з нашого недалекого минулого, коли на початку дев'яностих голова Наглядової ради НБУ був одночасно членом уряду. Як підсумок, інфляція в 10 000 %. Аналогічні нагадування повинні «остудити» гарячі голови бажаючих «порулити» фінансами держави.

Ініціативу східного партнерства та її фінансові аспекти виклав у своїй доповіді професор **Йозеф ХАБЕР**. «Згода будує, незгода руйнує» – прислів'я, яке практично однаково звучить українською та польською мовами. На погляд вченого, у відносинах країн Європи є певні дисбаланси і розмежованість на «своїх» і «чужих». І в цьому питанні Україна та Польща мають спільні проблеми. На жаль, нас, поки що, не сприймають як рівноправних партнерів, а об'єднання зусиль країн-сусідів у подоланні кризи є просто життєво необхідним. Кількісне підтвердження, подане доповідачем, вражає: в рамках чотирьохрічного плану допомоги пострадянським країнам і виділених на ці цілі 600 млн. євро Україна тільки від Германії та тільки за 2009 рік отримала 276 млн. євро у вигляді допомоги та фінансування різноманітних проектів, що викликає закономірне питання: де ці кошти, хто за них відповідає і де результат. Запитання, як кажуть, повисло у повітрі. Однак пан ХАБЕР показав себе знавцем нашої країни і менталітету та висловився на кшталт: «Прокурор знає, де шукати гроші», чим розвеселив присутніх. До речі, відповідаючи на запитання директора одного із сумських банків, професор як фахівець, який добре знає всі проблеми Єврозони

зсередини, підтвердив свої прогнози, зроблені на весняній конференції, щодо перспектив євро як грошової одиниці.

Аналізу кризи та пошуку антикризових інструментів стабілізації ринків капіталу була присвячена доповідь **Володимира Вікторовича Корнєєва**, доктора економічних наук, професора, заступника завідуючого відділом досліджень Інституту економіки та прогнозування НАН України. Ключове питання – ринок кредитів, проблема кредитного «стиснення», дисбаланси в кредитуванні реального та фінансового секторів економіки.

Однією з причин виникнення фінансових «бульбашок» стало те, що, за визначенням професора Корнєєва, в докризовий період на 1 долар, вкладений в реальний сектор економіки доводилось 40-50 доларів, вкладених у фінансові інструменти. І хоча Україна постраждала меншою мірою внаслідок нерозвиненого ринку акцій і деривативів, однак лідером негативних наслідків для вітчизняної економіки стало суттєве нарощування споживчого кредитування та кредитів під купівлю нерухомості. Для відносно молодій економіки та населення це був жорсткий і болючий урок – прогнозувати свої доходи і порівнювати можливості та бажання, враховуючи курсові ризики. Суттєво «розіграли» ринок також професійні спекулянти та ті, хто мав суттєві прибутки від інвестицій у нерухомість, що постійно зростала в ціні, в докризовий період.

Прогнози на майбутнє у доповіді в аспекті розвитку банківської системи були стримано позитивними. На його погляд, слід очікувати активізацію кредитування реального сектора і переважне вкладення з боку інвесторів у реальні проекти, а не класичні диверсифіковані портфелі цінних паперів. Необхідною умовою забезпечення макроекономічної стабільності за відсутності коштів у вітчизняного бізнесу та інтересу у зовнішніх стратегічних інвесторів є роль держави, зокрема, у викупі власне державного і корпоративних боргів; у фінансуванні пріоритетних і стратегічних галузей і проектів; у реструктуризації та модернізації економіки; створенні умов для залучення довгострокового інвестиційного ресурсу.

Роль валюти в економіці країни та житті громадян оцінила у своїй доповіді «Валютне кредитування: дозволити *не можна* забороняти» начальник відділу макроекономічного аналізу Національного банку України **Інна Віталіївна Співак**. Згідно з даними країни з низьким ступенем доларизації економіки зазнали набагато меншого спаду економіки, ніж країни з високим рівнем доларизації, що характерно, зокрема і для України, де рівень падіння економіки перевищив 15 %. Офіційна статистика свідчить, що частка негативних (прострочених, ненадійних) валютних кредитів з докризових 2 % збільшилась на сьогодні до 15 %, що є надзвичайно критичним для банківської системи. Найбільша загроза та розрив у ліквідності з урахуванням особливостей нашого фінансового сектора в тому, що валютні депозити банками були залучені на короткий строк (до 1-1,5 років), а кредити розміщені від 1 до 10 років і більше років. Відповідно, банки залучили короткострокові валютні кредитні ресурси за кордоном, що спричинило зростання загального боргу до рівня близько 80 % валового національного доходу, що є сильним викликом і загрозою в умовах стагнуючої економіки. Окрім негативних об'єктивних процесів, «олію у вогонь» додало традиційно нервовою реакцією населення на кризові явища, а саме – недовіра до банківської системи, вилучення коштів з банківських установ, купівля на вільні кошти валюти та зберігання її за межами фінансових установ. Однак, на думку фахівця, на сьогодні не все так погано. Довіра до банків поступово відновлюється, приріст депозитів у національній валюті з початку року становив 65,5 млрд. гривень. А відповідь автора на ключове запитання доповіді – бути чи не бути валютному кредитуванню – була категоричною: «Ні!» Винятком може бути лише для тих суб'єктів, які мають доходи або ж надходження в іноземній валюті.

На думку кандидата наук, доцента Харківського університету внутрішніх справ, заслуженого економіста України **Вікторії Яківни Вовк**, наші банки незаслужено нехтують серйозною розробкою конкурентної стратегії, а саме вона необхідна для успішного розвитку банківського закладу

в період кризи. Автор наголосила на необхідності серйозного аналізу дій і послуг конкурентів та визначенню своїх переваг і місця на ринку банківських послуг. Успіх можливий тільки при комплексному підході, коли в розробці конкурентної стратегії задіяні всі підрозділи банку, є достатнє теоретичне і практичне обґрунтування.

Через те, що наші банки не мають твердої клієнтської бази в реальному секторі економіки і тому мають такі великі проблеми в період різких коливань і криз, доктор економічних наук, професор кафедри економіки підприємств при Академії управління при Президенті Республіки Білорусь **Сергій Олександрович Пелих** назвав їх «химерами на ріденьких ніжках». Доповідач категорично виступив за міцні національні економіки, тверде державне управління і національну самобутність кожної економіки. Як приклад були наведені фінансові та банківські сектори Китаю та Швеції, криза яких зачепила набагато менше ніж інші країни. Відсутність достатньої кількості підприємств малого та середнього бізнесу, які є надзвичайно мобільними та гнучкими, в Україні та Білорусі є спільною проблемою, яку слід вирішувати урядам братських країн. Хибним, на думку доповідача, в рангах пріоритетів є прибутковість банківського сектора. На першому місці повинна бути стабільність, а прибутковість банків повинна бути на одному рівні з підприємствами реального сектора. Ну і зовсім загадковою, але приємною для присутніх була остання теза виступу, щодо пророцтва «православних мудреців»: підйом слов'янських країн і економіки розпочнеться з України.

«Гривня є найбільш стабільною валютою світу», – таку думку висловив начальник відділу операцій із золотовалютним резервом Національного банку України **Олексій Борисович Лупін**, аналізуючи період з 2002 по 2008 р. Олексій Борисович продемонстрував, що курс гривні щодо долара США в цей період дійсно виглядав доволі урівноваженим. Зараз ми вийшли на новий рівень курсу – близько 8 грн. і фахівець НБУ вважає, що, можливо, надовго. На даний час золотовалютні резерви НБУ становлять 32,7 млрд. дол.

США. І хоча це не багато порівняно з 10 трлн. аналогічних запасів усіх банків світу, для нашої економіки цифра загалом обнадійлива. 12,4 млрд. дол. з усієї суми – кредит МФВ, який потрібно повернути в майбутньому. І ще одна цифра, на думку доповідача, викликає занепокоєння – сумарний борг нашої економіки становить наразі 104,544 млрд. дол., причому державний борг – близько 25, а недержавний – близько 75 млрд. дол. США. У структурі золотовалютного резерву НБУ становлять: долар США – 60 %, євро – 26 %, англійський фунт – 7 %, золото – 3 %. Згідно з прогнозами аналітиків Національного банку України в наступні роки найбільш динамічно розвиватимуться країни Азії та СНГ, отже, у структурі золотовалютних резервів будуть збільшені обсяги таких валют, як юань, індійська рупія та російський рубль. Нацбанк ратує за перехід від фіксованого до плаваючого (з фіксованим діапазоном) курсу національної валюти, отже, шановні громадяни, набирайтеся терпіння і не переймайтеся курсовими коливаннями та більше довіряйте гривні.

З презентацією інформаційних можливостей наукової бібліотеки виступила її директор **Надія Олександрівна Петрина**. Неможливо приймати правильні рішення щодо виходу з кризи не володіючи інформацією в повному обсязі. Фахово, професійно та наочно продемонструвала Надія Олександрівна у своїй доповіді нові моделі комунікації в інформаційному суспільстві. Вона підкреслила, що наукові журнали, залишаючись найважливішим джерелом інформації та наукових знань, сьогодні отримують новий статус і доступність завдяки розміщенню їх у відкритому доступі в електронних засобах інформації і, передусім, у глобальній мережі Інтернет. Зокрема і бібліотека академії, що є учасником проекту обміну електронною інформацією між університетами України, надає широку можливість відкритого доступу до значних масивів інформації. Учасники конференції змогли особисто переконатись, що бібліотека академії має не тільки надсучасне обладнання, зручне облаштування залів, стильний декор, але й

науковий підхід в обробці, систематизації та доведенні до користувача необхідної інформації.